

Hlavní název: Proces s tak zvanou "Omladinou"
Druh dokumentu: Monografie
ISBN: null
Autor: Čížek, Antonín
Strana: [9] - 16

SYSTEM
◆KRAMERIUS◆

Podmínky využití

MKP poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů digitální knihovny podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny MKP a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z digitální knihovny MKP není možné bez případného písemného svolení MKP. Pokud budete tisknout a nechcete tuto první informační stránku, dejte tisk od druhé strany.

Městská knihovna v Praze
Mariánské náměstí 1
115 72 Praha 1

informace@mlp.cz

II.

Kronika processu před přelíčením.

Uvedeme nyní některá data od počátku zatýkání až do zahájení procesu.

Dne 7. srpna a dne 11. srpna, jak již víme, zatčeni byli policií Frant. Legner a Jos. Šerák, první pro podvod, druhý pro krádež, a oba udali, že byli členy (tajného) spolku »Omladiny« — první udal tak vědomě, klamaje policii, jak se přiznal při přelíčení, druhý, jak z jeho spleteného policejního protokolu vychází, z nevědomosti o tom, co je to vlastně spolek vůbec a tajný spolek zvláště.

Dne 17. srpna byla dotčená demonstrace na Staroměstském náměstí. Hned ten den večer při shluknutí před novoměstskou trestnicí zatčen byl Jos. K o t t, typograf. Již druhého dne započalo zatýkání. Dne 19. srpna zatčen byl redaktor zastavených »Pokrokových Listů«, orgánu dělnické frakce pokrokové strany, typograf Ant. Prav. Veselý, dne 20. srpna Ant. Holzbach, žurnalista, po němž proces nazván byl úředně »proces s Ant. Holzbachem a soudr.«

Dne 20. srpna konána byla důvěrná schůze dělnické omladiny (i ženské) v »Třeboňské pivnici«, kdež měl sídlo spolek »Žižkovan« v Žižkově; do schůze přišel policejní komisař karlínský Bayer, zjistil jména přítomných, ale schůzi nerozpustil.

Jména zjištěná stala se policii seznamem k zatýkání. Celá řada z nich byla vzata do vyšetřovací vazby.

Dne 25. srpna poprvé prý, jak pravil při výslechu polic. komisař Olič, na policii vyslechnut byl Rudolf Mrva, jenž učinil prý tehda zcela kratičké vyznání.

Některý den stalo se najednou až sedm — osm zatčení — tak dne 6. září, 7. září, 10. září atd. Zatčení vykonávala pražská policie, a byli zatčení vždy nejprve dopraveni na policejní ředitelství (buď přímo nebo prostřednictvím okr. komisařství), tam polic. komisařem Oličem vyslychání, z pravidla přes noc na policii ponechání a teprve druhý den k soudu poslání.

Do 6. září bylo zatčeno a dodáno do vyšetř. vazby k trestnímu soudu celkem 21 »tajných spolkařův«, totiž: Em. Baladrán, V. Cížek, Fr. Duda, R. Fejfar, Ant. Holzbach, Karel Javůrek, F. Legner, Jar. Lešner, Fr. Kott, Jan Mayer, Fr. Modráček, Stan. Neumann, Jos. Novák, Jos. Šerák, Ferd. Šrekr, Boh. Šticha, Al. Tuček, Ant. Prav. Veselý, Ant. Waltner, Boh. Vaigert a Jan Ziegloser) — dne 10. září sedělo jich ve vazbě již třicet osm.

Dne 10. září svolána byla důvěrná schůze neodvislé omladiny do hostince »U šípků« v Karlíně. Do místnosti přišla opětně policie (polic. koncipista Vaněk) a poznamenala si opětně jména. Schůze se však nekonala.

Dne 11. září byl Rud. Mrva poprvé vyslychán u soudu, kdež učinil první obsírnou vývověď. Tehda již jmenoval jako »náčelníky« spolku »Omladiny« redaktory Hajna, Dra Rašína, Sokola a Škábu, kteří »byli prý tak chytří, že nechali vše podnikat jinými členy a sami se demonstrací nesúčastnili«. Tehda již vyjmenoval Mrva také 16 »prstů«. Spolek »Omladina« byl prý za tou příčinou, aby pořádal demonstrace atd.

Dne 13. září konána byla důvěrná schůze dělnické omladiny v »Třeboňské pivnici« na Žižkově, kdež měl sídlo spolek »Žižkovan«, kamž přišla opětně policie (polic. úředník Husák).

Dne 16. října po dvouměsíčním nejrozsáhlejším vyšetřování skončil vyšetřující soudce adjunkt Kursch své práce a odevzdal spisy všechny ke státnímu zastupitelství, aby vypracovalo obžalovací spis. Při takovém ohromném, všelikém materiálu nemohlo toto žalobu podati, jak chce trestní řád, v 8 dnech a proto, aby získávalo stále nové a nové lhůty, vyžadovalo na vyšetřujícím soudci stále doplňky — mezi nimi i takové na př., že je podezření, že vyšetřovaný Ant. Holzbach napsal do »Neodvislosti« článek »Ve znamení radikální opposice«, v němž veřejný žalobce viděl začátek vši činnosti »omladinové«, i aby na to byli tázáni i Holzbach i redaktor Hajn, kterýž pro článek ten měl již právoplatnou obžalobu . . .

Za 10 dní po skončeném vyšetřování prohlédlo si státní zastupitelství aspoň tak dalece akta, že dne 26. října svolilo, aby bylo propuštěno proti slibu dvacet zatčených, což se toho dne stalo. Propuštěni byli tito: Adam, Blažek, Dragoun (jenž dne 23. prosince po té spolu s Doležalem zavraždil K. Mrvu), Frič, Graumann, Hoch, Hromádko, Chalupecký, Javůrek, Kučera, Lešner, Micko, Poici, Pokorný, Springer, Studihrad, Telčr, Wenzel, Waltner a Žebřina. Propuštění jich vyvolalo v tichých celách vězeňských veliké vzrušení a rozčilení — druhý den procházky po dvoře byly až nápadně tiché. Všichni, nejen »omladináři« (tak se zatčeným pro tajné spolčování ve vězení říkalo), i sprostí vězňové, trestanci a vyšetřovanci se odchodem jich více v duchu nežli nahlas mezi sebou zabývali. Ti, kteří toho dne nebyli propuštěni, již z vězení až na několik nevyšli . . . Z oněch dvaceti propuštěných nebyli všichni žalováni — někteří na-

opak vedeni byli veřejným žalobcem v hlavním přelíčení jako svědci — tak Dragoun, Grauman, Hromádka, Wenzel.

Obžalovací spis byl veřejným žalobcem několik neděl psán a psaní jeho a litografování v litografickém ústavě trestního soudu, opatřeném dvěma starými lisy litografickými, trvalo plných šest neděl (kdyby byl býval spis tištěn, byl by býval za týden úplně hotov). Je také zajímavé poznamenati, že tištěny byly dříve důvody a zvláště i stránkovány a po nich teprve tak zv. ennucciát, kterýž musí býti v obžalovacím spise vždy na začátku a v němž se vypočítává, kdo a z čeho (určité trestné činy!) je žalován.

Obžalovací spis byl posléze dohotoven ve 101 exemplářích dne 7. prosince a 8. prosince státním zástupcem Koschinem podepsán. Na jeho urychlení naléhali kde kdo byl — nejen zatčení, ale i přednosta soudu trestního, dvorní rada Procházka — ano i žalárník. Zatčeným šlo především o poznání »osudu« svého a o zkrácení vyšetřovací vazby, druhým o to, aby se jich co nejdříve zbavili. Byliť »omladináři« lidé, kteří vyžadovali k sobě, a to energicky, zcela jiných ohledů a chování nežli kterému se ve věznicích a trestnicích uvyklo. Byly z toho pak ustavičné půtky a »domácí mrzutosti«. »Omladináři« změnili v novoměstské trestnici dokonale starý pořádek... Jistý úředník vězeňský naléhal na urychlení litografických prací z té příčiny, aby si měli obžalovaní krátit čím dlouhou chvíli — pak prý se »utiší« aspoň na čas.

Obžalovací spis byl celý foliant. Ennucciát měl 89 str. a důvody 247 stran — celkem měl 336 půlarchových stran.

Dne 9. prosince odpoledne svolal vyšetřující soudce adjunkt Kursch všechny obžalované ve vazbě jsoucí do porotní síně, kdež jim společně s auskultantem Pějšou obžalobu nahlas předčítal. Čtení to trvalo bez přestávky až do 9. hod. večerní,

ač byly čteny jen odstavce týkající se vyšetřovaných ve vazbě držených a po přečtení byl obžalovací spis ihned mezi ně rozdán. Obžalovaní vyhradili si lhůtu 24 hodin k ohlášení námitek proti spisu obžalovacímu. V sobotu večer po četbě bylo v celách, kdež byli držáni »omladináři«, vzrušení. Nejevilo se však na venek ničím jiným než-li osvětlenými zamřížovanými malými okny cel — obžalovaní vyžádali si dovolení svítiti (t. j. čísti obžalobu) vzhledem k »poměrům« neobmezeně dlouho, což jim bylo povoleno. Ještě to budiž podotčeno, že při čtení obžaloby všichni byli klidni, a byl-li porušen klid, byl porušen jen veselostí. Velice na př. rozveselilo to, že byl Ziegloser žalován i proto, že měl hektograf bez dovolení úředního a že na baseň »R u d ý p r á p o r«, (kteráž jest zapověděna pro zločin velezrády), již Ziegloser prý hektografoval, nevytiskl jména místa, kde byla tištěna, nakladatele a tiskaře a že jí nedal k cenzuře alespoň 24 hodin před rozdáváním . . . Také organizace »prstová« a výpovědi Legnerovy o demonstracích přijímány byly vesele. —

Druhý den ohlásili k velikému překvapení a ne-libosti soudu všichni obžalovaní námítky proti obžalovacímu spisu. Obžaloba zdála se býti jim tak neodůvodněnou, že nechtěli se zříci práva svého podat námítky. Vedle toho však učinili tak i z příčiny politické. Chtěli tím poskytnouti mladočeským poslancům jisté zbraně k nastávající debatě v říšské radě o výminečném stavu a chtěli zabrániti tím, aby se strany odpůrců a vlády nemohlo se říci, že žaloba je tak důvodna, že obžalovaní ani námitek nepodali. Zbraně této však nebylo od poslanců užito a obžalovaní v novém dožitém sklamání dne 16. a 17. pros. námítky odvolali, a tak obžalovací spis dne 18. pros. vešel v moc práva.

Vedle zákona přestala již ukončeným vyšetřováním příčina k t. zv. kolusní vyšetřovací vazbě (aby

se vyšetřovaný nemohl domluvit se svědky), ale vyšetřování vlastně ustavičným žádáním nových a nových doplňků nebylo doručeno vlastně, až když byla vylitografována poslední stránka obžalovacího spisu. Po odvolání námitek podávali mnozí obžalovaní žádost, aby byli propuštěni na svobodu proti kauci. Prvý byl propuštěn na kauci 10.000 zl. redaktor A. Hajn (dne 22. pros.), druhý den (23. pros.) na touž kauci propuštěni byli redaktori Dr. Rašín, Sokol a Škába. Při propuštění jich očekával je před soudem vždy zástup přátel a obecnstva, a policie byla vždy na nohou. Dne 23. prosince byl také propuštěn Ferdinand Šrekr, vydavatel »Pokrokových Listů«. Všichni zde právě jmenovaní obývali společně ještě s Anton. Veselým, redaktorem »Pokrokových Listů« prostrannější celu č. 84 v V. oddělení (nemocenské oddělení). Cele té říkalo se ve vězení »u tří zastavených redaktorů« (byl v ní redaktor zastavené »Neodvislosti« Hajn, redaktor zastavených »Nových proudů« J. Škába a redaktor zastavených »Pokrokových Listů« Ant. Pr. Veselý, jakož i vydavatelé těchto listů) nebo později zkráceně »u redakce«. Po propuštění oněch pěti obžalovaných v ní zůstal na štědrý den jediný Veselý, který si již odsezoval trest 11měsíčního žaláře pro »Pokrokové Listy« . . . Za několik dní (dne 29. prosince) přišel do téže cely JUC. Ant. Čížek, tajemník strany svobodomyšlné a o nějaký den později MUC. Alb. Dutka, starosta ústředního studentského spolku »Slavie« a v době již procesu přítel jejich MUC. Josef Grosman. *) Proti kauci puštění byli ještě Miňovský, Neumann, Tuček, Peroutka a Šerák, při přelíčení samém pro-

*) V cele té a v cele vedlejší č. 83., kdež s počátku redaktori »Neodvislosti« byli, seděli také někteří čeští redaktori v době persekuce v letech 70tých, zejména Barák.

puštění byli Hlad a Kott. Stačina, jenž neměl vazbu pro nebezpečí útěku, nýbrž z příčiny, aby trestní čin (mazání orlů) neopakoval, propuštěn byl již dne 19. pros. Zůstali tedy ve vyšetřovací vazbě až do ukončení procesu všichni »velezrádci«, Holzbach, Ziegloser, Vaigert, Čížek, Veselý, Duda, Dutka, Stícha, Sulc, Heller, Synáček, Pospíšil, Hradec, Kuneš; »rušitelé veřejného pokoje« Mayer, Rudolf, Rybák, Fejfar, Prkno, Vanier, Novák, Kasík, Kukla, Modráček, Jos. Veselý (bratr Ant. P. Veselého), Ott, Beršík, Nedvěd, Zettel, Baladrán, Parma a Legner — úhrnem 32. Mnozí z těchto strávili tedy ve vyšetřovací vazbě **úplných šest měsícův . . . !**

Zatčení »omladináři« měli tedy obžalovací spis, jímž se mohli obírat: Obírali se jím také podrobně, ale znechutil se jim přirozeně brzy nejen svou formou, nýbrž i obsahem a brzy byli by zase žili jednotvárný život bez dojmův dále. Propuštění na kauci několika žalovaných, jež bylo přijato vždy s voláním »na zdar« ve všech celách, byly jedinými vnějšími dojmy až do vánočních svátků, na které se žalovaní těšili velice — těšili se, že po celé tři dni budou moci dostávat stravu od svých milých z domova. — Kdo nepoznal těžké a nestravitelné stravy v pražské trestnici, nedovede tuto radost pochopiti... A ovšem není v tom jen snad chuť po lepším jídle — — je v tom i něco duševního — každá věc do vězení daná od příbuzných a přátel naplňuje srdce vězněného teplem vzpomínek a nadějí.

Na Štědrý den přišel na vězněné mocný, hrozný dojem: zavraždění R. Mrvy, jehož jméno bylo ve vězení tak často vyslovováno a jen málo kdy bez výrazu opovržení a hněvu... Pak přišli vrahové jeho do vězení, pak domnělí spoluvinníci, zejména JUC. Ant. Čížek, jenž jim dříve nosil dolů do kanceláře podpory z fondu vězenského..., pak přicházely chvíle většího

a většího rozrušení v očekávání procesu, až i ten přišel. Obžalovaní se na proces těšili.

III.

Pokroková strana

její vznik a program.

Celá trestní věc nesla oficiální název: Holzbach Ant. a soudr. a obyčejně, neoficiálně, říkalo se jí krátce »Omladina.« Jméno to bylo zároveň pro trestní věc i pro vyšetřované a pak i obžalované samé. Bylo sice vyšetřováno pro tajný spolek, jenž se jmenoval prý »Omladina«, ale kupilo se během vyšetřování stále více dokladů, že za oním oficiálním i neoficiálním názvem jest tu vlastně něco jiného, co je podstatou celé věci. Obžalovací spis hromadu oněch dokladů dovršil. Mluví se ve spise tom brzy o »Omladině«, někdy o omladině (bez úvoz. znamének), jinde o pokrokové straně, o pokrokovém dělnictvu a pokrokovém studentstvu, o pokrokové omladině, o dělnické frakci pokrokové strany, o redakcích zastavených listů »Neodvislosti«, »Nových proudů« a »Pokrokových listů« atd. — slovem bylo stále zřejmější, že se tu jedná o pokrokovou stranu, což přelíčení samo pak zcela potvrdilo. Proces byl namířen proti pokrokové straně, jako celý výmínečný stav právě tuto stranu nejvíce stihal a stihl.

Co je to pokroková strana?

Pokroková strana vznikla v mladočeské části studentstva. Původ její již hledati v »Časopisu